

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 186/2010-23

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 19. mája 2010 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti I., s. r. o., Č., zastúpenej advokátom JUDr. M. S., Č., vo veci namietaného porušenia jej základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cb/24/2008 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti I., s. r. o., o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 12. novembra 2008 doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti I., s. r. o. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou namieta porušenie svojho základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48

ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Čadca (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cb/24/2008 (ďalej aj „namietané konanie“).

Sťažovateľka vo svojej sťažnosti okrem iného uviedla:

«Dňa 23. 01. 2008 bol Okresným súdom Čadca prijatý návrh na začatie konania v právnej veci navrhovateľa R., s. r. o... proti odporcom 1/ I., s. r. o... a 2/ I. Č. – B... o zaplatenie 519.429,20 Sk s prísl. Táto vec bola pridelená pod sp. zn. 8 Rob/4/2008 na rozhodnutie sudkyňi Mgr. Z. V., o čom svedčí aj potvrdenie Okresného súdu Čadca zo dňa 23. 01. 2008.

Dňa 28. 03. 2008 Okresný súd Čadca pod sp. zn. 8 Rob/4/2008 vydal platobný rozkaz.

Dňa 23. 04. 2008 podal sťažovateľ proti uvedenému platobnému rozkazu odpor.

Dňa 08. 10. 2008 bolo sťažovateľovi doručené predvolanie Okresného súdu Čadca zo dňa 03. 10. 2008 na pojednávanie, ktoré bolo nariadené na deň 28. 10. 2008 o 8.30 hod. v rovnakej právnej veci, ktorá je však vedená už pod novou sp. zn. 4 Cb/24/2008 s tým, že vec bude rozhodovať sudkyňa JUDr. A. P.

Dňa 13. 10. 2008 sa sťažovateľ obrátil na predsedu Okresného súdu Čadca s námietkou porušenia práva „ne byť odňatý zákonnému sudcovi“.

Dňa 31. 10. 2008 bolo sťažovateľovi doručené vyjadrenie predsedu Okresného súdu Čadca k doručenej námietke pod sp. zn. Spr. 1347/08 zo dňa 29. 10. 2008.»

Sťažovateľka zastáva názor, že jej základné právo podľa čl. 48 ods. 1 ústavy bolo porušené tým, že v označenej právnej veci došlo bez zákonného dôvodu k jej prideleniu inému sudcovi, a to pri prevode zo súdneho registra pre veci platobných rozkazov (Rob) do súdneho registra pre veci obchodnoprávne (Cb). V súvislosti s tým sťažovateľka cituje z rozvrhu práce Okresného súdu Čadca pre rok 2008, podľa ktorého „Po podaní odporu v skrátenom konaní v registri Ro, Rob, v prípade zápisu (po prevode) do registra C a Cb zákonným sudcom sa stáva ten sudca, ktorý bol určený náhodným výberom. Môže ísť aj o iného sudcu než toho, ktorý bol zákonným sudcom pre potreby rozkazného konania. V ostatných prípadoch pri nariadení prevodu veci z oddelenia do oddelenia (z registra

do registra) a naopak, ostáva zákonným sudcom ten sudca, ktorý prevod vo veci nariadil, a to aj vtedy, ak by vec podľa hmotného práva mala patriť do oddelenia iného sudcu.“.

V nadväznosti na uvedené poukazuje sťažovateľka na § 3 ods. 4 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon č. 757/2004 Z. z.), podľa ktorého zmenu v osobe zákonného sudcu možno vykonať len v súlade so zákonom a s rozvrhom práce. Zároveň sa odvoláva na § 51 ods. 4 zákona č. 757/2004 Z. z., podľa ktorého sa náhodným výberom pomocou technických prostriedkov a programových prostriedkov schválených ministerstvom podľa rozvrhu práce alebo jeho zmeny prerozdeľujú už pridelené veci aj v prípade dlhodobej šesť týždňov presahujúcej neprítomnosti zákonného sudcu, ktorému bola vec pridelená, zmeny v obsadení súdu sudcami, výraznej nerovnomernosti zaťaženia sudcov a ak bol zákonný sudca, ktorému bola vec pridelená, z konania a rozhodovania vo veci vylúčený.

Z uvedeného sťažovateľka vyvodzuje, že „zákon nepripúšťa, aby súd zmenil zákonného sudcu pri prevedení veci z jedného súdneho registra do iného súdneho registra. Tým, že Okresný súd Čadca priamo v rozvrhu práce na rok 2008 pripustil zmenu zákonného sudcu, vydal organizačný predpis, ktorý je v rozpore s čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, so zákonom č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a o doplnení niektorých zákonov. Sťažovateľ sa domnieva, že z uvedeného dôvodu je rozvrh práce Okresného súdu Čadca pre rok 2008 v tejto časti neplatný, nemožno podľa neho postupovať a odvolávať sa naň, klásť ho nad Ústavou Slovenskej republiky zaručené právo. Takto formulovaný rozvrh práce umožňuje nekontrolovateľnú svojvôľu pri rozdeľovaní už zadelených vecí a odňatie vecí zákonnému sudcovi, čo je v rozpore s čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.“.

S poukazom na tieto skutočnosti sťažovateľka namieta, že predmetná vec bola opísaným postupom odňatá zákonnej sudkyňi Mgr. Z. V., a tým malo byť porušené jej základné právo na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy. K tomu ešte sťažovateľka dodáva, že § 3 ods. 4 zákona č. 757/2004 Z. z. vyžaduje kumulatívne, aby zmena sudcu bola vykonaná v súlade so zákonom a súčasne v súlade s rozvrhom práce. V danom prípade síce došlo k zmene sudcu v súlade s rozvrhom práce, ale podľa sťažovateľky v rozpore

so zákonom, pretože nebol naplnený žiaden zákonný predpoklad pridelenia veci inému, resp. prerozdelenie už pridenej veci. Podľa § 79 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) sa konanie začína na návrh. Platobný rozkaz predstavuje formu rozhodnutia, ktorou môže byť vec, resp. konanie právoplatne skončené. V prípade jeho zrušenia nedochádza k opätovnému podaniu vo veci samej, nejde o iné konanie, práve naopak, pokračuje sa v už začatom konaní na základe návrhu podľa § 79 ods. 1 OSP s tým, že toto konanie bude skončené len inou formou rozhodnutia. Z uvedeného dôvodu zákonný sudca určený náhodným výberom pomocou technických prostriedkov a programových prostriedkov na začiatku konania je zákonným sudcom pre celé konanie až do právoplatného skončenia veci.

Sťažovateľka preto tvrdí, že postupom okresného súdu bolo porušené jej základné právo na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, a domáha sa, aby ústavný súd vo veci samej takto rozhodol:

«Základné právo sťažovateľa „nebyť odňatý zákonnému sudcovi“ upravené v čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cb/24/2008 porušené bolo.

Okresnému súdu Čadca prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cb/24/2008, konal v senáte Mgr. Z. V. ako zákonnej sudkyne.

Sťažovateľovi priznáva trovy právneho zastúpenia vo výške 7.939,- Sk..., ktoré je súd povinný zaplatiť na účet advokáta JUDr. M. S..., a to do troch dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.»

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Skúma pritom tak všeobecné, ako aj osobitné náležitosti návrhu (sťažnosti) podľa ustanovenia § 49 až § 56 zákona o ústavnom súde vrátane okolností, ktoré by mohli byť dôvodom na jeho odmietnutie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený. Ak ústavný súd navrhovateľa na také nedostatky upozornil, uznesenie sa nemusí odôvodniť.

Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikoho nemožno odňať jeho zákonnému sudcovi.

V zmysle judikatúry ústavného súdu zákonným sudcom je sudca, ktorý spĺňa zákonom ustanovené podmienky na funkciu sudcu. Okrem toho z nej vyplýva, že za zákonného sudcu treba pokladať sudcu určeného v súlade s rozvrhom práce (II. ÚS 47/99, III. ÚS 202/02) a tiež sudcu, ktorému boli veci pridelené z dôvodu vylúčenia iného sudcu pre zaujatosť v zmysle § 14 a nasl. OSP alebo pre ďalšie dôvody... (rozhodnutia II. ÚS 118/02, II. ÚS 119/02).

Ak nastanú okolnosti odôvodňujúce presun už pridelenej veci (resp. agendy) na iného sudcu pre dôvody uvedené v právnom predpise, tak aj sudcov, ktorým boli veci následne pridelené, treba takisto považovať za zákonných sudcov podľa čl. 48 ods. 1 ústavy (II. ÚS 87/01, II. ÚS 118/02 a II. ÚS 119/02, III. ÚS 90/02).

Základné právo osoby nebyť odňatý svojmu zákonnému sudcovi nemožno interpretovať až tak extenzívne, aby sa spájalo s osobou jediného sudcu. Účelom základného práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy je zabezpečiť fyzickým osobám a právnickým osobám, aby ochranu ich právam poskytol sudca ako predstaviteľ tej zložky súdnej moci, ktorá má právomoc o veci konať, a aby ochranu práva v rámci súdnej moci poskytol sudca zo súdu, ktorý je vecne a miestne príslušný (II. ÚS 134/07), za predpokladu, že podľa rozvrhu práce ide o sudcu, ktorý je oprávnený konať a rozhodovať určitý druh súdnej agendy (II. ÚS 15/96, III. ÚS 90/02).

V zmysle § 3 ods. 3 a 4 zákona č. 757/2004 Z. z. zákonným sudcom je sudca, ktorý vykonáva funkciu sudcu na príslušnom súde a bol určený v súlade so zákonom a s rozvrhom práce na konanie a rozhodovanie o prerokovávanej veci. Ak súd rozhoduje v senáte, zákonnými sudcami sú všetci sudcovia určení podľa rozvrhu práce na konanie a rozhodovanie v senáte. Zmenu v osobe zákonného sudcu možno vykonať len v súlade so zákonom a rozvrhom práce.

Podľa § 50 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. sa rozvrhom práce rozumie akt riadenia predsedu súdu, ktorým sa riadi organizácia práce súdu pri zabezpečovaní výkonu súdnictva na príslušný kalendárny rok.

Predtým, než ústavný súd pristúpi k vecnému prieskumu sťažnosťou napadnutého postupu všeobecného súdu, musí sa zaoberať tým, či sú v okolnostiach konkrétneho prípadu splnené procesné podmienky, ktoré takéto preskúmanie pripúšťajú.

V nadväznosti na to ústavný súd uvádza, že namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu

na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základného práva alebo slobody môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie (I. ÚS 103/02, IV. ÚS 115/07).

V čl. 127 ods. 1 ústavy má svoj právny základ zásada subsidiarity sťažnosti, z ktorej vyplýva aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do činnosti všeobecných súdov, čo znamená, že sťažnosť podľa označeného článku ústavy nie je bežným prostriedkom na ochranu základných práv a slobôd fyzických osôb alebo právnických osôb, ale prichádza do úvahy až v prípade, keď nápravu pred postupom alebo rozhodnutím týchto súdov už nemožno dosiahnuť štandardným postupom. Ústavný súd stabilne judikuje, že ochrana ústavnosti nie je a z povahy vecí ani nemôže byť v demokratickom právnom štáte iba úlohou ústavného súdu, ale je takisto úlohou všetkých orgánov verejnej moci, v tom rámci predovšetkým všeobecného súdnictva. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti inštitucionálny mechanizmus, ktorý nastupuje až v prípade zlyhania všetkých ostatných do úvahy prichádzajúcich orgánov verejnej moci (napr. IV. ÚS 133/09, I. ÚS 341/09). Sťažnosť podľa čl.127 ods. 1 ústavy predstavuje ultima ratio, teda je nástrojom ochrany základných práv nastupujúcich po vyčerpaní všetkých dostupných efektívnych prostriedkov ochrany práv uplatniteľných v súlade so zákonom v systéme orgánov verejnej moci (IV. ÚS 62/08, I. ÚS 279/09).

V spojitosti s tým je potrebné pripomenúť, že ústavné súdnictvo v individuálnych veciach je vybudované predovšetkým na zásade preskúmavania právoplatne skončených vecí (IV. ÚS 187/09). Právomoc ústavného súdu preto zásadne smeruje voči právoplatným rozhodnutiam orgánov verejnej moci a právomoc preskúmať aj ich „iný zásah“, ktorým malo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody sťažovateľa, je len nevyhnutnou výnimkou, u ktorej však podmienka nemožnosti nápravy namietanej protiústavnosti iným spôsobom musí zostať zachovaná. Tak to nie je v prípade, ak námietka smerujúca proti „inému zásahu“ orgánu verejnej moci môže byť efektívne uplatnená v rámci ďalšieho konania (napr. pri uplatňovaní procesných prostriedkov proti meritórnym rozhodnutiam).

Vzhľadom na subsidiárne postavenie ústavného súdu pri ochrane základných práv a slobôd vyplývajúce (aj a nielen) z čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd nie je oprávnený preskúmavať právoplatné rozhodnutia, opatrenia alebo iné zásahy orgánov verejnej moci, ak nápravu vo veci môže vykonať iný orgán verejnej moci na základe opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon sťažovateľovi na ochranu jeho základných práv alebo slobôd účinne poskytuje a na použitie ktorých je oprávnený podľa osobitných predpisov (§ 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

Z obsahu predloženej sťažnosti, ako aj z vyžiadaného súvisiaceho spisu okresného súdu vyplýva, že sťažovateľka v namietanom konaní v procesnom postavení odporcu v 1. rade sa 13. októbra 2008 potom, ako predmetná vec bola pri prevode zo súdneho registra pre veci platobných rozkazov preradená do súdneho registra pre veci obchodnoprávne a pridelená podľa nej „*bez zákonného dôvodu inému sudcovi*“, písomne obrátila na predsedu okresného súdu s námietkou porušenia jej základného práva nebyť odňatý zákonnému sudcovi. Predseda okresného súdu sa k sťažovateľkou vznesenej námietke vyjadril prípisom sp. zn. Spr. 134/08 z 29. októbra 2008, v ktorom okrem iného uviedol, že k zmene zákonného sudcu došlo v danom prípade v súlade s platným rozvrhom práce, ktorý *«plne rešpektuje Ústavu a je v súlade s kancelárskym poriadkom Vyhl. č. 543/2005 Z. z. Po tom, čo vec bola vybavená iným spôsobom v oddelení Rob, teda prevodom do registra Cb, súd v súlade so zásadou rovnomerného rozdeľovania vecí medzi jednotlivých sudcov tunajšieho súdu vec prostredníctvom náhodného výberu, ktorý bol realizovaný výpočtovou technikou, prideliť sudkyňi JUDr. P. do senátu „4 Cb“. Toho času nie je možné rozhodnúť o odňatí už pridelenej veci a postupovať striktne podľa Vašich predstáv a pokynov a prideliť vec na prejednanie pôvodne konajúcej sudkyňi.»*

Namietané konanie, ktoré je v súčasnosti stále vedené na súde prvého stupňa, bolo uznesením Krajského súdu v Žiline sp. zn. 13 Cob/10/2009 zo 7. mája 2009, ktorým bolo zmenené uznesenie okresného súdu sp. zn. 4 Cb/24/2008 z 28. októbra 2008, prerušené do skončenia konania pred ústavným súdom vo veci námietky sťažovateľky týkajúcej sa porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy.

Sťažovateľka má vzhľadom na uvedené podľa názoru ústavného súdu možnosť svoje procesné práva vrátane námietky, že bola odňatá svojmu zákonnému sudcovi, čo predstavuje závažné procesné pochybenie, v plnej miere uplatniť v odvolacom konaní.

V tomto štádiu konania nemôže ústavný súd vstupovať do jurisdikcie všeobecných súdov a vyjadrovať sa k výkladu zákonov alebo podzákonných noriem (k súladu rozvrhu práce okresného súdu na rok 2008 so zákonom č. 757/2004 Z. z.), pretože tak musí pred ním najskôr v namietanom konaní urobiť všeobecný súd, a až v prípade, že by jeho výkladom bolo podľa názoru sťažovateľky porušené jej základné právo nebyť odňatý zákonnému sudcovi upravené v čl. 48 ods. 1 ústavy, mohol by sa vecou zaoberať ústavný súd, ale len na základe nového návrhu (sťažnosti) podaného sťažovateľkou. Vzhľadom na to je v predmetnej veci sťažnosť podaná ústavnému súdu predčasne.

Nad rámec uvedenej argumentácie ústavný súd uvádza, že realizácia základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 46 a nasl. ústavy čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd [ďalej len „dohovor“ (vrátane základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods.1 ústavy)] je zabezpečená aj v rámci dovolacieho konania (§ 237 OSP).

Práve preto jednotlivé dôvody prípustnosti dovolania uvedené v § 237 OSP sa musia vykladať tak, aby ich prostredníctvom bola poskytnutá plná ochrana uvedeným článkom ústavy a dohovoru. Z toho vyplýva, že súd treba považovať za „nesprávne obsadený“ aj vtedy, ak nekoná zákonný sudca, resp. zákonní sudcovia. Reštriktívny výklad, ktorý neposkytuje ochranu základnému právu na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy v dovolacom konaní, nie je ústavne akceptovateľný (pozri m. m. II. ÚS 136/08).

V nadväznosti na uvedené ústavný súd na predbežnom prerokovaní podľa čl. 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde sťažnosť odmietol pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie.

Vzhľadom na túto skutočnosť je bez ďalšieho právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi obsiahnutými v sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. mája 2010